

Esther van Fenema

We konden decennialang de illusie koesteren dat er geen echte grenzen bestaan

MATS VAN SOOLINGEN

De grens van de verzorgingsstaat

Grenzen vind ik eindeloos: ze bieden structuur, veiligheid en houvast. Medische zorg daarentegen kan tegenwoordig erg grenzeloos zijn. Een 85-jarige vrouw krijgt een steunhart inclusief complicaties en een akelig delier 'omdat ze nog zelfstandig woonde en bridgede'. We weten allemaal dat dit soort interventies onredelijk zijn, op basis van rammelende argumenten, maar niemand heeft blijkbaar het lef om ze na te laten en op basis van gezond verstand en medemenselijkheid te zeggen: ho stop, tot hier.

De Gezondheidsraad signaleert deze overbehandeling gelukkig ook en komt met adviezen om 'ongewenste medicalisering' tegen te gaan. De interactie tussen de hooggespannen verwachting van de patiënt, de medische professional die sterk op handelen is gericht en de omzetprikkel van de medische industrie zouden debet zijn aan deze ongelukkige en kostbare tendens. Zij adviseert meer consulttijd en shared decision making (...) teneinde meer maatvoering in diagnostiek en behandeling te bevorderen. Uiteraard mogen ook nieuwe richtlijnen niet ontbreken om dit gedachtegoed luister bij te zetten.

Deze aanbevelingen klinken allemaal reuzeverstandig, maar misschien is het ook interessant om te onderzoeken waar onze grenzeloosheid eigenlijk vandaan komt?

Artsen hebben sowieso de neiging om te behandelen alsof er een geldpakhuis van Dagobert Duck bestaat en worden nog steeds onvoldoende opgeleid om naar de kosten en baten van medische behandelingen te kijken. Ook de toenemende claim-cultuur kan leiden tot meer defensief ingrijpen. Daarnaast ontbreekt vaak de afstemming tussen de specialismen omdat

iedereen zijn eigen specialisme toch het belangrijkste vindt en behandelen tegenwoordig een voorwaarde is voor bestaansrecht. Op een abstracter niveau druist het vertalen van een mensenleven in een bepaalde waarde of geld ook tegen onze natuur en naastenliefde in.

En last but not least, dankzij het doorgeschoten maakbaarheidsdenken konden we decennialang de illusie koesteren dat er eigenlijk geen echte grenzen bestaan.

We leven in een tijd dat individuele autonomie de norm is en dat iedereen gelijk is. Nee gelijkwaardig, hoor ik u corrigerend roepen. Prima, maar in de praktijk lijkt ongelijkheid een toenemend taboe, ook al is het simpelweg de realiteit.

Letterlijke grenzeloosheid zien we ook terug in de maatschappij als geheel, waar bijvoorbeeld de opvang van massa-immigratie een vanzelfsprekendheid is geworden, waarvan niemand zich afvraagt of we deze influx moreel en financieel op de lange termijn aankunnen. Antropoloog en wiskundige Jan van de Beek is zo'n beetje de enige die al jaren onderzoek doet naar de kosten van immigratie en hij stelt in een recent interview in het AD dat de verzorgingsstaat onhoudbaar wordt door ongelimiteerde massa-immigratie, zoals D66 en GroenLinks propageren. Deze conclusie wordt hem uiteraard niet in dank afgenomen 'omdat het zo hard is en extreemrechts in de kaart speelt'.

Grenzen stellen is soms noodzakelijk en doe je vanuit een bepaalde autoriteit, in ons geval als arts. In een genivelleerde, maakbare samenleving zijn grenzen en autoriteit helaas een soort open zenuw geworden. Desondanks blijft het vanuit goed hulpverlenerschap onze plicht om te begrenzen – of het nu gaat om voltooid leven of andere moreel-ethisch lastige kwesties – voordat de politiek het van ons overneemt. ■